

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY

8. évfolyam

2025. november 18.

KÓDSZÁM:

Kedves Nyolcadikos!

A 120 éve született József Attila a magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb írója, versenyünk tematikáját ez az évforduló határozza meg.

Figyelmesen olvasd végig a szövegrészeket, majd válaszolj a kérdésekre!

„József Attila-portrék”

I. Egy különös kabát története

A kortársak szerint József Attilát gyakran lehetett felismerni különös, kopott kabátjáról, amelyhez sokáig ragaszkodott. A kabát nagy volt rá, a zsebei pedig rendszerint tele voltak apró jegyzetlapokkal. Ha valamilyen gondolata támadt, azonnal előhúzott egy papírdarabot, és gyorsan feljegyzett néhány sort. Barátai tréfásan úgy nevezték: „a költő mozgó írószekrénye”. A kabát nemcsak ruhadarab volt a számára, hanem menedék is. Akik ismerték, azt mondták: a költő gyakran úgy húzta össze magán, mintha ezzel próbálná távol tartani a világ zaját. A Teleki téren többen látták, ahogy egy padon ülve, a kabát gallérját felhajtva írta verseit.

A legenda szerint a *Mama* (1934) első sora is ott jutott eszébe, amikor egyszer régi családi emlékek idéződtek fel benne, és a kabát zsebéből előhúzott gyűrött papírra körölni kezdett.

II. Mindenkihez volt egy jó szava

Bár sokszor magányosnak látszott, József Attilának különleges humora volt. Többen mesélték róla, hogy ha barátai között volt, gyors észjárása miatt mindig ő mondta az első tréfát. Egyik ismerőse elmesélte, hogy egy presszóban egyszer így szólt a lassan érkező pincérhez: „Kérek egy kávé, ha lehet, feketét. Ha nem lehet, akkor fehéren is jó, csak kávé legyen.” – A pincér mosolyogva vitte ki neki az italát.

A költő gyakran beszélgetett idegenekkel is. Egyes visszaemlékezések szerint, ha valaki

megszólította, mindig kedvesen válaszolt, és nem egyszer rögtönzött verssorokkal köszönt el. Sokan úgy emlékeztek rá: „Attila olyan volt, mintha mindenkit egy kicsit szeretni akarna.”

III. A kávéházak költője

József Attila életében fontos szerepet játszottak a kiskávéházak és a budapesti utcák. Nem fényűző helyekre járt, hanem a szerényebb vendéglőkbe, ahol sokszor csak egy kávéra vagy egy bögre teára futotta. A New York kávéház előtt álló kőoroszlánokról azt mondták, hogy Attila gyakran megérintette őket, mintha szerencsét akarna kérni. Barátai szerint mise után olykor a lépcsőn ülve írta tovább a verseit, mert „ott jobban jönnek a gondolatok”. Többen felidéztek azt is, hogy a költő gyakran úgy bámulta a járókelőket, mintha mindenkit külön-külön ismerne. Azt mondta, ezekből lesznek a legemberibb sorsok.

a) „Már egy hete csak a mamára gondolok mindíg, meg-megállva. Nyikorgó kosárral ölében, ment a padlásra, ment serényen.” (Mama részlet)	b) „Korán vájta belém fogát a vágy, mely idegenbe tévedt. Most rezge megbánás fog át: várhattam volna még tiz évet.” (Talán eltűnök hirtelen... részlet)
„A szerelemben – mondják – belehal, aki él. De úgy kell a boldogság, mint egy falat kenyér.” (Amit szivedbe rejtesz részlet)	c) „Lelked nyájas holdsugár az éjben, Ringatózik mély tenger ölében. Óh! előlem felhők takarják el! S ha várok rá... eltűnik – a nap kel.” (Hozzá! részlet)

IV. A játékos költő

Kevesen tudják, de József Attila szeretett játszani. Nemcsak sakkot, hanem ügyességi játékokat is kedvelt, például papírgalacsin-dobáló versenyeket a barátaival. Volt, hogy órákig elnevetgélt azon, ki találja el messzebbre a szemközti pad szélét. Egy alkalommal, amikor barátai panaszkodtak, hogy túl komorak a versei, mosolyogva ezt mondta: „Ha mindig vidám verset írnék, attól nem lenne könnyebb az élet. De attól talán igen, ha

Tudtad?

Születésének napja, április 11.
„A költészet napja” 1964-től.

Róla nevezték el az 1998-ban
felfedezett, 39971 József
kisbolygót.

Az UNESCO¹ a 2005-ös
esztendő hivatalosan József
Attila évvé nyilvánította.

¹ Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete,

néha játszunk egyet.” Ez a kettősség – a mély gondolatok és a játékosság – egész személyiségére jellemző volt.	
--	--

V. A balatonszárszói emlékek

A Balaton partjához különös kapcsolat fűzte. Ismerősei szerint Attila szeretett a víz közelében lenni, mert a tó tükrében „olyan volt, mintha a világ lelke csillogna”. Balatonszárszón, ahol élete utolsó heteit töltötte, ma is sokan keresik fel azt a helyet, ahol szívesen üldögélt a part mellett. Akik ismerték, azt mesélték róla, hogy a tóparton sokkal nyugodtabbnak tűnt. Talán azért, mert ott érezte magát a legközelebb ahhoz, amit keresett: a csendhöz, a tisztasághoz és az értelemhez.

VI. Mit őriz ma a költőből az emlékezet?

Ma, amikor nevét iskolák, könyvtárak, utcák viselik, sokan úgy gondolnak rá, mint a magyar költészet egyik legmélyebb hangjára. Versei azonban nemcsak a komorságról szólnak, hanem az emberi szeretetről, a küzdeletről, a szépség kereséséről is. Az emlékezetben egy olyan ember képe él, aki:

- gyakran szomorú volt,
- a humorát sosem veszítette el,
- kereste a szeretetet,
- másoknak is adott belőle.

„Sose bánd, fiam, ha szegény vagy... a szíved legyen gazdag.” — idézte róla egy régi ismerőse.

VII. A testvérek, akik mindig mellette álltak

József Attila számára testvérei – **Jolán és Etelka** – élete végéig nagyon fontosak maradtak. Bár sokszor külön éltek, a költő erősen kötődött nővéreihez. Jolán, aki később nevelőnő lett, gyakran aggódott Attila miatt. A visszaemlékezések szerint ő volt az, aki mindig próbálta „visszahívni a földre”, amikor Attila túlságosan belemélyedt a saját gondolataiba. A testvérek között sok szép emlék is volt: gyerekkorukban együtt játszottak az öcsödi utcán. Később Jolán gyakran meghívta Attilát vacsorára, amikor tudta, hogy a költőnek kevés pénze van, Etelka pedig a leveleiben bízatta, hogy ne adja fel az írást.

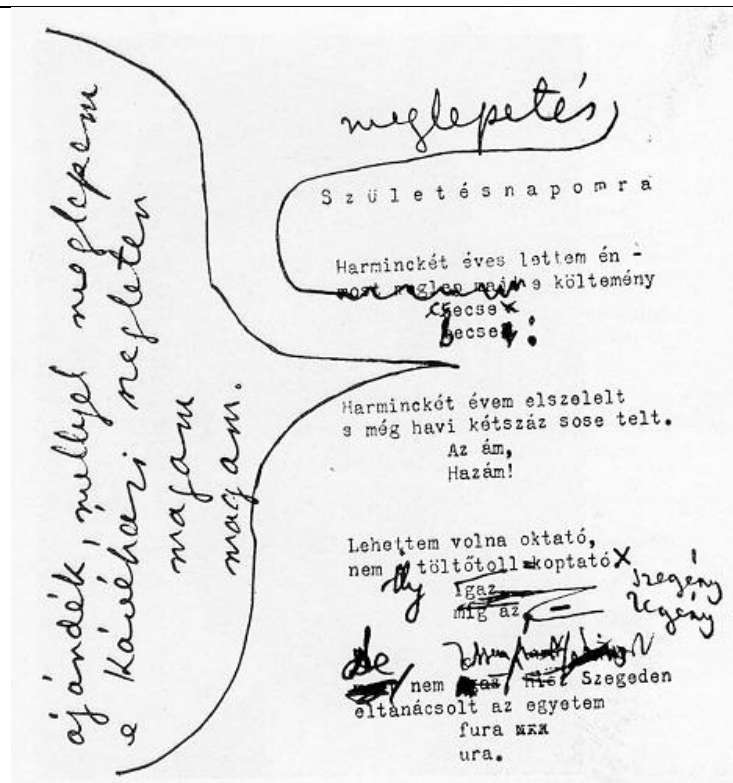
Egy alkalommal Jolán így szólt hozzá tréfásan, amikor Attila komoly versét olvasta fel neki: „Attila, te mindig ilyen nagy igazságokat akarsz mondani? Néha azért ne vess is egyet!”

A költő erre csak elmosolyodott.

VIII. A tanár, aki felismerte benne a költőt

Makón, a középiskolában tanára, **Pásztor József** volt az első, aki igazán hitt a tehetségében. Pásztor nemcsak jó magyartanár volt, hanem megérezte Attila érzékenységet és gondolkodásmódját is. A diákok szerint a tanár gyakran adott neki külön feladatokat, és ösztönözte, hogy írjon többet. Egy ismert történet szerint egyszer az osztály elé hívatta Attilát, és azt mondta: „Fiam, ha így folytatod, még híres költő lesz belőled.” A többiek nevetgéltek, de Attila komolyan vette az elhangzottakat. Később azt mesélte egy barátjának: „A tanárom mondta először, hogy költő lehetek. Talán ezért mertem hinni neki.”

A makói diákevek fontos állomást jelentettek életében – nemcsak a tanulás, hanem a megerősítés miatt is, amelyet ott kapott. Sokan úgy vélik, hogy ha Pásztor nem ismeri fel benne a tehetséget, Attila talán később kezd el verseket írni, vagy másfelé sodródik.

József Attila kézirata:

Születésnapomra című művéről.

A verset halála után adták ki,
1937-ben.

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Döntsd el és jelöld, igazak vagy hamisak az állítások? A hamis állításokat tedd igazzá!

I = igaz

H = hamis

- a) Gyakran volt nála apró jegyzetlap a kabátja zsebében. **Igaz**
- b) József Attilának savanyú ember volt. **Hamis**
- c) Mindig fényűző helyekre járt kávézni. **Hamis**
- d) A játékoság és a mély gondolatok egyaránt jellemezték a személyiségét. **Igaz**
- e) Elneveztek róla egy kisbolygót. **Igaz**
- f) Szeretett a Balaton partján üldögélni, utolsó heteit Balatonszárszón töltötte. **Igaz**
- g) A mohácsi diákévek meghatározóak voltak az életében. **Hamis**

A hamis állításokat itt teheted igazzá!

- **b: József Attilának volt humora.**
- **c: Nem járt fényűző helyekre, de a kávé szerette.**
- **g: A makói diákévek meghatározóak voltak az életében.**

pont	10 pont
------	---------

2. Keresd meg és jelöld aláhúzással az I. számú szövegrészletben két bizonyítékát annak, hogy József Attilának fontos volt a kabátja, különös kapcsolat fűzte hozzá! **A szövegben pirossal jelöltem.**

pont	2 pont
------	--------

3. Mely szóképekre/stílusalakzatokra látsz példákat az alábbi idézetekben? Nevezd meg őket (a III. és IV. részlet között)!

A szövegből vett idézet

A szókép/stílusalakzat fajtája

„mindíg, meg-megállva”

alliteráció

„a vágy, mely idegenbe tévedt”

megszemélyesítés

„úgy kell a boldogság, mint egy falat kenyér”

hasonlat

„Lelked nyájas holdsugár az éjben”

metafora

pont	4 pont
------	--------

4. A III. szövegrészlet alapján megjelent-e a remény József Attila életében?
Válaszodat bizonyítani is tudod egy a szövegben megtalálható állítással.

a) Megjelent-e a remény József Attila életében?

Igen.

b) A bizonyíték:

Megérintette a kőoroszlánokat, mintha szerencsét szeretne kérni tőlük.

pont	2 pont
------	--------

5. József Attila életében fontos szerepet töltött be a játék. Írd le ennek két bizonyítékát! (IV.)

Szerinte az élet talán könnyebb, ha játszunk. Játék közben sokat nevetett és a barátaival tölthette az időt.

pont	2 pont
------	--------

6. Számozással állítsd időrendbe a következő, Jókaival kapcsolatos eseményeket!

4. Elnevezték róla a 39971 József nevű kisbolygót. (1998.)

3. Születésének napja, április 11. „A költészet napja”. (1964.)

2. A Születésnapomra c. művének kiadása. (1937.)

5. Az UNESCO József Attila emlékévvé nyilvánított egy bizonyos évet. (2005-öt, tehát ezután nyilvánították azzá.)

1. Ekkor jelent meg a Mama c. műve. (1934.)

pont	5 pont
------	--------

7. Magyarázd meg, hogyan kapcsolódik József Attilához!

a) Etelka: Testvére, aki gyakran bízta levelekben, hogy ne adja fel az írást.

b) Pásztor József: Középiskolai tanára (Makón), aki bízta, legyen költő.

c) Balatonszárszó: Itt töltötte az utolsó heteit.

d) Öcsöd: Gyerekkorában sokat játszott a testvéreivel az öcsödi utcákon.

e) Jolán: Testvére, aki sokszor hívta meg Attilát vacsorázni és „visszarángatta” a való életbe.

pont	5 pont
------	--------

8. Fogalmazd meg saját szavaiddal a szövegből kiemelt kifejezéseket (VIII. – Születésnapomra kézirat) **Több megoldás is jó lehet. Minden elfogadható, ami a kiemelt kifejezésekre utal.**

Kifejezés	Hogyan fogalmaznád meg?
elszelelt	
sose telt	
csecse becse	
fura ura	
töltőtoll koptató	
eltanácsolt	
szegletem	

pont	7 pont
------	--------

9. A III. és a IV. rész között 4 versből idéztünk. Melyik három rímfajtát ismered fel a betűkkel (a,b,c) jelölt versrészletekben? Nevezd meg őket!

- a. páros rím
- b. keresztrím
- c. bokorrím

pont	3 pont
------	--------

Szövegértés összesen:

pont	40 pont
------	---------

Helyesírási és nyelvtani feladatok (40 pont)

1. A szövegből választottunk példákat. Ezekkel kapcsolatban kapsz kérdéseket. Gondolkodj! Válaszolj!

Példa	Kérdés	Válasz	Pont-szám
próbálná	Képző, jel vagy rag jelenik meg a szó végén? Azon belül annak melyik típusa?	Jel – feltételes mód jele	2
papírgalacsin	Szerkezete szerint milyen szóról beszélünk?	összetett szó	1
New York + -i	Írd le az így kapott szót! Mi a szófaja ennek a szónak?	New York-i melléknév	2
Születésnapomra	Egyedi vagy állandó cím?	egyedi cím	1
azonban	Melyik mássalhangzótörvényt ismered fel a szóban?	képzés helye szerinti részleges hasonulás	1
szépség	Milyen toldalék kapcsolódik a szótőhöz?	képző	1
amikor	Határozd meg a szófaját!	vonatkozó névmás	1
1964 óta 1964. óta	Melyik a helyes alak? Írd le!	1964 óta	1

Pásztor József	Melyik helyesírási alapelv alapján írjuk ezt a nevet?	kiejtés elve	1
Balaton partjához	Mi a különírás oka? Lehet-e még másképpen, helyesen leírni? Hogyan?	Birtokviszonyról van szó. Igen: Balaton-partjához.	2
küzdésről	Melyik képlet felel meg a példának? Húzd alá!	szótő + képző + jel szótő + képző + rag	1
leveleiben	Bontsd szóelemekre a példát! Mely toldalékok kapcsolódnak a szótőhöz? Nevezd meg őket!	-e birtokos személyjel -i birtoktöbbsesítő jel -ban/-ben határozórag	3
körmölni (kezd)	Mit jelent ez a szó?	írni	1
lehettem volna oktató	Milyen szófajú a példában vastagon kiemelt szó?	segédige	1
lassan érkező pincérnek	Határozd meg a szófaját a vastagon kiemelt szónak!	folyamatos melléknévi igenév	1

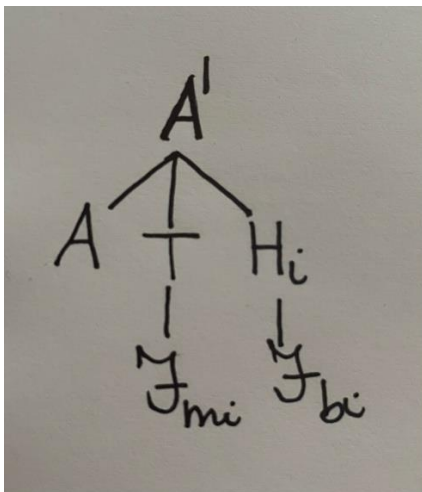
pont	20 pont
------	---------

**2. Elemezd a következő mondatot! Jelöld a mondatrészeket a tanult módon!
Készítsd el a mondat ágrajzát! Válaszolj a kérdésekre!**

Attila életében fontos szerepet játszottak a
kiskávéházak.

Attila: birtokos jelző
életében: időhatározó
fontos: minőségjelző
szerepet: tárgy
játszottak: állítmány
kiskávéházak: alany

Ágrajz

Kérdések

Milyen fajtájú alany van a mondatban?

határozott alany

Milyen fajtájú állítmány van a
mondatban?

igei állítmány

Mi az időhatározó kifejezőeszköze?

ragos névszó

Bővítsd a mondatot egy minőségjelzővel!

Írd is le!

Több jó megoldás is elfogadható.

pont	10 pont
------	---------

3. József Attila *Mama* c. versének 2. versszakát helytelenül jegyezte le egy tanuló a füzetébe. Húzd alá a nyelvhelyességi és helyesírási hibákat, majd írd le kijavítva! Ezután válaszolj a feltett kérdésekre!

„Engem még öszinte ember vótam,
ordítottam, toporszékoltam.”

Haggya a dagatt ruhát másra.

Én vigyen föl a padlásra.”

Írd le helyesen a versrészletet:

Én még őszinte ember voltam,

ordítottam, toporzékoltam,

Hagyja a dagadt ruhát másra.

Engem vigyen föl a padlásra.

Válaszolj az alábbi kérdésekre az idézett versszak mentén!

1. Melyik helyesírási alapelv jellemzi a *hagyja* igét? **szóelemzés**
2. Az idézett versrészletben keress példát mássalhangzótörvényre, és nevezd meg a fajtáját!
 - a) a mássalhangzótörvényt tartalmazó szó: **hagyja / dagadt**
 - b) a mássalhangzótörvény megnevezése: **írásban nem jelölt teljes hasonulás / zöngésség szerinti részleges hasonulás**

pont	10 pont
------	---------

Helyesírás és nyelvtan összesen:

pont	40 pont
------	---------

Összes pont:

pont	80 pont
------	---------

Készítette: Hagymási Judit

Pécs, 2025. november 14.

Források:

Irodalomtörténeti anyag az ifjú József Attiláról:

https://mtda.hu/books/galamb_odon_makoi_evek.pdf

József Attila életéről: https://hu.wikipedia.org/wiki/József_Attila

Valachi Anna: „Három testvér – háromféle kísérlet...” (Thalassa 12 (2001) 2-3)

https://epa.oszk.hu/05200/05246/00017/pdf/EPA05246_thalassa_2001_2-3_145-154.pdf